

הסיפור שלי

סיפור מעורר השראה
לשולחן השבת

בלי פאניקה!

מר חיים ביאליק חכם

שמי הוא חיים ביאליק חכם. אבי, הרב אברהם בנימין חכם, היה ממנהיגי הציונות הדתית ברומניה וראש הקהילה היהודית ביאסי בתקופת השואה, שבמהלכה הוא נכלא ועונה.

בין הזוועות הרבות שהתרחשו באותן שנים איומות, חקוק בזיכרוני במיוחד מאורע אחד שהתרחש בג' בתמוז תש"א (28 ביוני, 1941), כאשר הייתי בן חמש. באותו יום רצחו הרומנים, בסיוע הגרמנים, שלושה עשר אלף יהודים. היה זה כמו בפואמה של המשורר ביאליק שעל שמו אני קרוי: "בעיר ההרגה".

בדרך נס הצלחנו לשרוד את הנאצים, אך אז באו הקומוניסטים, ושוב החלה מחדש רדיפת היהודים. לכן, בשנת תש"י (1950), עזבנו את רומניה ועלינו ארצה. אני גדלתי וחונכתי בישראל, למדתי כלכלה בטכניון, אחר כך שירתי בצה"ל והגעתי לדרגת רב סרן. אחרי חתונתי, הקמתי את ביתי בעיר הדרומית דימונה.

בשעתו, יצא לי להכיר את יגאל הורביץ, שהיה פעיל במפלגת העבודה. לימים, כאשר מונה לכהן כשר האוצר, הוא פנה אלי והציע לי לשמש עוזרו. "חיים", הוא אמר, "אנחנו הולכים לנהל מלחמה כלכלית". לא הבנתי בדיוק את משמעות הדברים, אבל קיבלתי את הצעתו. בהמשך התברר שהוא התכוון להתמודד חזיתית עם כל הבעיות והאתגורים שמהם סבלה אז כלכלת ישראל, והוא התכוון לעשות זאת בכל התוקף. הוא אמר לי שבמלחמה הזאת יהיו מי שייפגעו, ואחרים שיהיו מאוד לא מרוצים. אך הוא האמין שאין מנוס מהצעדים הכואבים הללו, כדי לרסן את האינפלציה וכדי לפתור כמה מהמצוקות האחרות של ישראל.

בשנת תשל"ט (1979), נשלחתי לניו יורק מטעם משרד האוצר למשימה מיוחדת. ערב אחד קיבלתי שיחת טלפון מהמוזכרות במרכז חב"ד העולמי, ובו הודיעו לי שהרבי מבקש לפגוש אותי. וכאן מתחיל הסיפור שלי.

ברגע הראשון כשקיבלתי את אותה שיחת טלפון הייתי המום; לא ידעתי מה לחשוב. האם עשיתי משהו טוב, או שמא עשיתי משהו לא טוב - למה הרבי רוצה לפגוש אותי פתאום? למה אותי? מדוע מגיע לי הכבוד הזה - מי אני בסך הכל?

הגעתי למרכז חב"ד והמתנתי, וכל אותו הזמן המחשבות מתרוצצות להן במוחי. כמו שאומרים בצבא, הייתי בכוונות שיא: מה אומר לו? ומה הוא יאמר לי? מה הוא ישאל אותי? ומה אענה לו? איך אמצא את המילים הנכונות? אמנם שמי הוא חיים ביאליק, אך אינני המשורר המפורסם.

אולם, ברגע שהדלת נפתחה והרבי לחץ את ידי, כל המתח והלחץ התפוגגו באחת. כאשר ראיתי את פניו של הרבי והבטתי

בעיניו, חשתי - כמו רבים אחרים - שהפכתי לאדם אחר לחלוטין. דקות ספורות קודם לכן הייתי כה מתוח, אבל ברגע שהסתכלתי עליו, חזרתי לעשונותיי. שוב הרגשתי רגוע לחלוטין.

בתחילת השיחה שאל אותי הרבי כמה שאלות על עצמי, ועל מטרת ביקורי בניו יורק. פירטתי בנוגע לתפקידי במשרד האוצר, ואז הוא שאל אותי, "האם אין לך גם תפקיד נוסף?"

הופתעתי שהוא כבר ידע על כך שרק לאחרונה מוניתי - בידי ראש הממשלה מנחם בגין ישירות - כמתאם פעולות הממשלה בגליל.

הרבי גילה עניין רב בנושא זה של הפעילות הממשלתית בגליל, והיה ברור שיש לו ידע נרחב למדי על האזור - למשל, העובדה שמתגוררים בו מעט מדי יהודים. הוא אמר, "חשוב לוודא שיהיה בגליל רוב יהודי". הסתבר שהוא צדק. כיום אנו נוכחים לדעת שלא התאמצנו מספיק, שלא השקענו מספיק משאבים בעיבוי האוכלוסייה היהודית שם, וכתוצאה מכך יש בעיות רבות באותו אזור שלולא זאת, לא היו קיימות כלל. הרבי חזה זאת מראש לפני שלושים שנה, ובאמת חבל שלא שמענו בקולו.

אחר כך הגענו לסיבה האמיתית שלשמה ביקש הרבי לפגוש אותי - המצב הכלכלי בישראל.

התחלתי להסביר את האתגרים שנצבו בפנינו. הבעיה הראשונה

«

מיזם מיוחד לשימור זיכרונות ועדויות על חייו ופועלו של הרבי מליובאוויטש.
סיפור זה הוא אחד מני רבים שתועדו על ידינו בראיונות וידאו לאורך השנים. נכון להיום, מצויות בידינו מעל 1700 עדויות מכלי ראשון, אף שהשתדלנו כמיטב יכולתנו לאמת כל פרט, תוכנם של הסיפורים משקף את דברי הרבי כפי שאלו הובנו בשעתו על ידי השומעים והשתמרו בזיכרונם.

MY ENCOUNTER
with the REBBE

שלנו הייתה האינפלציה המשתוללת. בשעתו, הייתה בישראל אינפלציה של ארבע מאות אחוז בשנה! מי שמעולם לא חווה אינפלציה כזו, לא מסוגל להבין את משמעות הדבר. אדם מתעורר בבוקר עם אלף שקל בארנק, ועד הצהריים הוא זקוק לאלף ושלוש מאות שקל כדי שיהיה לו סכום שווה ערך. אדם יכול להפקיד סכום מסוים בבנק, ולמחרת בבוקר לגלות שזהו כבר סכום אחר לגמרי. זה היה פשוט כאוס מוחלט.

הבעיה השנייה הייתה מחסור חמור במטבע חוץ - בפרט דולר אמריקני - באוצר הישראלי. ללא מטבע חוץ המדינה לא יכולה לרכוש סחורות חיוניות לאזרחיה, כמו נפט, למשל. היה זה זמן קצר אחרי המהפכה האיראנית, ומחיר הנפט זינק מעשרים דולר, לכמעט ארבעים דולר לחבית. אולם לישראל, המייבאת את כל הנפט שלה מחו"ל, לא היו דולרים. אם אין דולרים, אין נפט; אם אין נפט, אין תעשייה, אין מזון, אין מאפיות... כלום!

הבעיה השלישית הייתה הסבסוד. מדינת ישראל סבסדה מוצרי מזון בסיסיים כמו לחם, חלב, בשר וסוכר, כדי שכולם יוכלו להרשות לעצמם לרכוש אותם וכדי שאיש לא יסבול מרעב. אבל, היו מי שניצלו זאת לרעה. מאחר שהלחם היה זול כל כך - זול יותר אפילו ממחיר התבואה שממנו היה עשוי - חקלאים בירדן היו קונים לחם, במקום תבואה, כדי להאכיל בו את בעלי החיים שלהם. המצב יצא מכלל שליטה והמדינה לא יכלה יותר לשאת בעלויות הסבסוד. לכן רצה יגאל הורביץ לבטל אותו, אך השרים האחרים לא הסכימו. דוד לוי, הידוע בעמדותיו החברתיות, ומי שכיהן אז כשר הקליטה, התנגד לביטול הסבסוד מחשש שהדבר יפגע בחלשים. ההכרעה הסופית הובאה לפתחו של ראש הממשלה בגין שבסגנונו האופייני הכריז: "אתה מבקש לקחת את כוס החלב מהתינוקות? אינני מרשה. אתה מבקש לקחת את כיכר הלחם מהעניים? אינני מרשה".

הסברתי את כל זה לרבי, אבל היה ברור שהוא כבר היה מודע לכל זאת. כיצד ידע, זאת לא אוכל להסביר, אבל איך שהוא היה לו כבר את כל המידע. השאלות ששאל העידו על הידע הנרחב ועל ההבנה המעמיקה שלו בכלכלה. היו שאלות שהוא שאל אותי שאפילו אני לא ידעתי לענות עליהן; פשוט לא ציפיתי שהוא ישאל אותי שאלות כאלו.

למשל, עוד לפני שבכלל הזכרתי את המשבר במטבע חוץ, שאל אותי הרבי שאלה שממנה השתמע שהוא מודע לכך שבאוצר אין דולרים אמריקנים, למרות שזו הייתה עובדה סודית ביותר! אילו נודע לישראל אין דולרים, שום מדינה לא הייתה מסכימה למכור לנו מוצרים או לסחור אתנו. לא היינו מסוגלים לעשות כלום!

אחרי שסיימתי לענות לרבי כמיטב יכולתי, הוא שתק במשך כמה רגעים, ואחר כך פנה אלי ואמר: "עליכם להתמסר למלחמה באינפלציה, ולהורדת שיעורה, שכן המשך אינפלציה שכזו תשתק את המדינה. אך אינכם יכולים לקצץ באופן דרסטי את הסבסוד, משום שזה יפגע בנזקקים ובילדים. אינכם יכולים לרדת אל מעבר לגבול מסוים".

הוא היה רגיש כלפי אנשים. הוא הסביר, "כאשר אתם מייקרים את מחירה של כוס חלב, אתם משפיעים על כולם. ביטול הסבסוד, משפיע על מחיר הלחם. עבור משפחות גדולות, הצורכות מספר רב של כיכרות לחם ליום, המחיר יהפוך להיות יקר מדי". הוא הבין היטב מה עתיד לקרות, אך גם הוא הסכים שאין מנוס מלעשות קיצוצים כלשהם.

אחר כך הוא הכריז: "אל תדאגו בקשר לדולרים. הדולרים יגיעו". לא הצלחתי להבין איך ייתכן שלא נדאג בקשר לדולרים! אבל הרבי התעקש, "הדולרים יגיעו".

בסיוע חברי

THE JEM FOUNDATION

ואתה תצוה... להעלות נר תמיד

אחרי שחזרתי לחדרי במלון, התקשרתי לשר האוצר. "יגאל", אמרתי לו, "עכשיו חזרתי מפגישה עם הרבי מליובאוויטש" - ושיתפתי אותו בפרטי שיחתנו.

תגובתו הייתה, "זה לא ייתכן. איך הוא יודע את כל זה? מי היה שם לפניך? מי הכין אותו?"

"אין לי מושג", עניתי. "אבל אני לא חושב שהיה שם מישהו". הוא המשיך ואמר, "אז הרבי אמר לך לא לקצץ את הסבסוד מעבר לנקודה מסוימת. מהי אותה נקודה?"

באותו רגע קלטתי לפתע שיגאל שוקל משהו שלא נתן עליו את הדעת קודם לכן - שאסור לנו לקצץ מעבר לנקודה מסוימת. אך, מהי בדיוק אותה נקודה? זאת היה עלינו לקבוע בעצמנו.

אחרי ששבתי ארצה, שוחחנו שוב על הפגישה שלי עם הרבי. אמרתי לו, "אתה הרי יודע היטב שאני לא חונכתי כחסיד חב"ד, אבל הפגישה עם הרבי השפיעה עלי עמוקות. הבטתי בעיניו של אדם אינטליגנטי וידען, שמגלה אכפתיות כנה ועמוקה בכל המתרחש בארץ ישראל, עד לפרטי הפרטים של הכלכלה, המסחר והביטחון. ואתה יודע שאינני אדם רגשן במיוחד, אבל יצאתי מהפגישה הזו נדהם ומופתע".

לא פחות מכך נדהמתי זמן קצר לאחר מכן, כאשר החלו דולרים לזרום לישראל. כיום, ב"ה, יש לנו רזרבות של בין שבעים לשמונים מיליארדי דולרים, לעומת המצב לפני שלושים שנה, אז לא היה לנו אפילו דולר אחד!

בכל הנוגע לנושא הדולר האמריקני, מסתבר שלרבי מליובאוויטש היה יותר מידע מאשר לנו. ואני עדיין שואל את עצמי כיום: מניין הייתה לרבי את התעוזה להבטיח לנו דבר כזה? אין לי שום מושג כיצד ידע הרבי שהדולרים יגיעו. פשוט אין לי שום הסבר לדבר.

השורה התחתונה היא: הוא צדק.

ספק רב אם אי פעם פגשתי עוד אדם שגילה הבנה בכלכלה העולמית ובכלכלת ישראל באותה מידה כמו הרבי. פקידי ממשל בכירים מישראל הלכו לפגוש אותו, ויצאו המומים - בדיוק כמוני. שוחחתי עם כמה מהם - במיוחד עם אריאל שרון, שאמר לי, "חיים, החוויה שלי הייתה זהה לשלך; יצאתי משם באותה הרגשה בדיוק".

מר חיים ביאליק חכם שימש עוזר בכיר לשר האוצר בישראל בין השנים תשל"ט (1979) ועד תשמ"א (1981). הוא מתגורר עם משפחתו ביהוד, שם הוא רואיין בחודש תמוז (2010).

לזכות אבינו היקר הרב יעקב שי' מינסקי ולעילוי נשמת אמנו היקרה מרת שיינא באשע בתיה ע"ה הוקדש ע"י בנם ר' שניאור ויוכבד שיחיו מינסקי

השבוע לפני:

◀ תשמ"ט (1989) — ילדי מחנה הקיץ "גן ישראל"

מצפון מדינת ניו יורק הגיעו ל-770 והצטרפו למניין של הרבי. הרבי עודד אותם במהלך קטעי התפילה שבהם שרו מנגינות שלמדו במחנה. אחרי ערבית הפתיע הרבי כשביקש שיביאו מיקרופון עבור מישהו שיתרגם את דבריו לאנגלית לטובת הילדים, ואז ערך מעין כינוס ילדים ספונטני, במהלכו נשא בפניהם שיחה וחילק מטבעות לצדקה. סדר זה חזר על עצמו גם למחרת כאשר הגיעו לביקור ב-770 ילדי מחנה הקיץ של "גן ישראל" ממונטריאול, וכן ביום שאחרי, בביקורם של ילדי "מחנה ישראל" משכונת קווינס שבניו יורק. כ' במנחם אב